

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt
103 33 Stockholm

2023-12-22
SN Dnr 2023-169

ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ju.L2@regeringskansliet.se

Remissvar

Europeiska kommissionens förslag till förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Svenskt Näringsliv har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerat förslag från Europeiska kommissionen. Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag organiserade i 48 bransch- och arbetsgivarorganisationer.

Svenskt Näringsliv vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Svenskt Näringsliv är kritisk till EU-kommissionens förslag om att begränsa näringsidkares möjlighet att själva bestämma villkoren för betalnings- och undersökningstider samt dröjsmålsränta och anser att dessa förslag, med hänsyn till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen i EU-fördraget, samt den för all marknadsekonomi grundläggande avtalsfriheten, inte ska genomföras.

Vidare är det Svenskt Näringslivs uppfattning att EU-kommissionens förslag om att i varje medlemsstat inrätta särskilda verkställighetsmyndigheter för att övervaka efterlevnaden av nämnda begränsningar, skulle medföra oförsvarliga ekonomiska och administrativa bördor för både företag och medlemsstater.

Den konsekvensanalys som EU-kommissionen genomfört avseende förslagen är otillräcklig.

Skälen för Svenskt Näringslivs ställningstagande utvecklas nedan.

1. Förslaget om begränsning i möjligheten att avtala om betalningstid

Svenskt Näringsliv anser det visserligen viktigt att långa betalningstider inte sätter otillbörlig press på näringsidkare. Svenskt Näringsliv är dock kritisk till EU-kommissionens förslag om att begränsa möjligheten för näringsidkare att sinsemellan avtala om en längre betalningstid än 30 dagar. Förslaget är enligt vår uppfattning djupt problematiskt och riskerar att få allvarliga konsekvenser för företag och ekonomier i unionens olika medlemsstater. Med hänsyn till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen i EU-fördraget, samt den för all marknadsekonomi grundläggande avtalsfriheten, bör förslaget inte genomföras.

Enligt proportionalitetsprincipen ska regleringar vara välavvägda och inte överskrida vad som är nödvändigt för att uppnå sitt mål. Subsidiaritetsprincipen understryker vikten av att beslut fattas så nära de berörda parterna som möjligt, för att skydda medlemsstaternas förmåga att skraddarsy sin ekonomiska politik efter lokala omständigheter och behov. Ett införande av en 30-dagarsgräns för betalningar skulle stå i strid med dessa principer. I många medlemsstater fungerar de nuvarande systemen för att hantera sena betalningar förhållandevis väl, vilket gör EU-kommissionens förslag onödigt ingripande. Dessutom skulle 30-dagarsgränsen, trots att syftet med förslaget uppges vara att komma till rätta med en påstådd maktobalans mellan stora och små bolag, komma att gälla i alla typer av affärsrelationer och således oberoende av avtalsparternas dynamik och storlek. Förslaget sträcker sig således bortom den avsedda målgruppen på ett oproportionerligt sätt och riskerar att underminera medlemsstaternas förmåga att anpassa sin ekonomiska politik efter de förhållanden och behov som råder inom deras territorier.

Vidare utgör förslaget ett allvarligt ingrepp i avtalsfriheten, en grundläggande rättslig princip som ger företag rätt att självständigt förhandla fram och ingå avtal med villkor – däribland betalningsvillkor – som passar den specifika situationen och avtalsrelationen bäst. Den Europeiska unionen utgör ett mångsidigt ekonomiskt landskap med företag av varierande storlek, inom olika sektorer och med olika finansiella förutsättningar. Under sådana förhållanden är avtalsfriheten avgörande för upprätthållandet av en effektiv och tillväxtskapande ekonomi. Kommissionens förslag förbiser dock dessa skillnader och tvingar företag, oberoende av dess förutsättningar och behov, att anpassa sig till en och samma onyanserade modell. En sådan "one-size-fits-all"-ansats adresserar inte effektivt de skiftande ekonomiska och affärsmässiga realiteter som råder i olika medlemsstater och branscher. Vad som är lämpligt i en medlemsstat eller bransch kanske inte är det i en annan och en strikt reglering av betalningstider kan få negativa konsekvenser för den ekonomiska dynamiken och mångfalden i EU:s medlemsstater.

Kommissionens förslag blir särskilt problematiskt i branscher där längre betalningsperioder är nödvändiga eller norm. Detta gäller t.ex. för bygg- och anläggningsbranschen, där projektens längd och komplexitet innebär att flexibla betalningstider är av stor betydelse. Liknande behov finns inom

sällanköpshandeln, som exempelvis möbelaffärer och trädgårdsfirmor, där stora lager är en del av affärsmodellen. Särskilt för de många små företagen inom sällanköpshandeln kan en strikt reglerad betalningstid skapa stora utmaningar. Dessa företag är ofta mer sårbara för förändringar i betalningsvillkor och vi ser en risk för betydande störningar i deras verksamheter om de tvingas anpassa sig till en enhetlig betalningsstruktur.

Överhuvudtaget riskerar små och medelstora företag att drabbas hårt av ett tvångsmässigt kort betalningssystem. Dessa företag har inte sällan begränsade ekonomiska resurser och likviditet och litar ofta på längre betalningstider för att hantera sina kassaflöden. För dessa företag kan en strikt betalningstid om 30 dagar utgöra en betydande finansiell börda och äventyra deras ekonomiska stabilitet – det kan till och med vara en överlevnadsfråga. De företag som kommissionens förslag vill värna riskerar således att särskilt skadas av det.

Det är av största vikt att allmänt överväga de operativa och ekonomiska konsekvenser som EU-kommissionens förslag skulle innebära för alla typer av företag, små som stora. En av de mest påtagliga konsekvenserna är att förslaget skulle begränsa företagens förmåga att anpassa sig till förändrade marknadsförhållanden. Med en strikt 30-dagarsgräns för betalningar minskar företagens möjlighet att effektivt reagera på både marknadstrender och oväntade ekonomiska händelser. En sådan reducerad anpassningsförmåga riskerar att leda till mindre effektiva affärsmodeller och en minskad konkurrenskraft. I en tid där marknaderna ständigt förändras och nya utmaningar uppstår, är företagens möjlighet att snabbt anpassa och förnya sig inte bara en fördel, utan en överlevnadsfråga.

En implementering av denna reglering skulle dessutom innebära en betydande administrativ börda för företagen, med medföljande kostnader. Företagen skulle behöva genomgå omfattande anpassningar för att uppfylla de nya kraven, inklusive omstrukturering av system och processer för fakturering och bokföring samt omförhandling av en stor mängd befintliga avtal. Det är anmärkningsvärt och får anses strida mot principerna om rättssäkerhet och förutsebarhet att EU-kommissionen föreslår att 30-dagarsgränsen ska gälla retroaktivt för sådana avtal som ingåtts redan innan förordningens ikraftträdande, men där själva affärstransaktionen råkar äga rum i tiden därefter. Ett av många företag som Svenskt Näringsliv varit i kontakt med rörande EU-kommissionens förslag har uppgett att det skulle behöva omförhandla ca 4 000 avtal.

För att anpassa sig till den kortare betalningstiden enligt förslaget kan många företag behöva ändra sina kapitalstrukturer och potentiellt ta upp extern finansiering, som banklån eller andra kreditfaciliteter, för att upprätthålla likviditet och kapitalflöde. Detta gäller t.ex. för företag som behöver hålla stora lager och därmed inte kan förväntas sälja sina varor inom den 30-dagarsgräns som förslaget förespråkar. Ett annat exempel är företag som har leverantörer inom, men företagskunder utanför, unionen. Dessa företag står inför en betydande asymmetri: de måste

betala sina EU-leverantörer inom 30 dagar, samtidigt som de kan behöva vänta betydligt längre på betalning från sina internationella företagskunder. Denna typ av likviditetsglapp kan tvinga företagen att ta upp mer skulder, vilket ökar deras exponering för finansiella risker och kostnader i form av räntor och avgifter. För företag som redan arbetar under strama ekonomiska förhållanden kan dessa extra finansiella bördor bli särskilt påfrestande, och i värsta fall äventyra deras ekonomiska stabilitet och överlevnad.

Införandet av en 30-dagarsgräns för betalningar skulle vidare skapa en obalans i konkurrensförhållandena mellan europeiska företag och deras globala konkurrenter. I en alltmer integrerad världsekonomi är företagets förmåga till flexibilitet och anpassning central för att bibehålla konkurrenskraft. Detta gör kommissionens förslag problematiskt, då det begränsar europeiska företags manövreringsutrymme i jämförelse med internationella konkurrenter som inte omfattas av liknande restriktioner. Regleringen kan därmed minska europeiska företags konkurrenskraft internationellt, vilket riskerar att negativt påverka deras position på den globala marknaden.

För *köpare* inom EU medför en strikt 30-dagarsregel en betydande begränsning som inte drabbar köpare från länder utanför EU. Dessa internationella konkurrenter kan utnyttja längre och mer flexibla betalningsvillkor vilket ger dem en fördel, eftersom de kan hantera sina finansiella flöden och affärsstrategier på ett mer effektivt sätt än EU-baserade köpare. För *leverantörer* inom EU innebär kravet på betalning inom 30 dagar en liknande nackdel. Kunder kan istället komma att föredra leverantörer utanför EU som erbjuder mer anpassningsbara betalningsvillkor, vilket kan leda till minskad efterfrågan på EU-leverantörernas varor och tjänster.

Den beskrivna obalansen i konkurrensförhållandena skulle i förlängningen kunna leda till en situation där EU-baserade köpare finner sig tvingade att registrera dotterföretag utanför EU för att dra nytta av längre betalningstider. På motsvarande sätt kan leverantörer utanför EU ges incitament att etablera dotterföretag inom EU för att tvinga dess köpare att betala inom 30 dagar. Sådana strategiska omstruktureringar, drivna av regulatoriska skillnader, skulle leda till en urholkning av den inre marknadens sammanhållning och missgynna unionen och dess företag.

I stället för att tillgripa den mest drakoniska av åtgärder och ingripa i avtalsfriheten genom en strikt 30-dagarsgräns för betalningar, bör EU-lagstiftaren försiktigt och steg för steg införa och utvärdera mer balanserade åtgärder för att på andra sätt uppmuntra snabbare betalningar och främja god betalningspraxis. I det sammanhanget bör uppmärksammas att direktivet om hållbarhetsrapportering (CSRD) som antogs i december 2022 numera innebär att stora företag måste inkludera information om betalningspraxis i dess hållbarhetsredovisning. Effekterna av detta nya rapporteringskrav bör noggrant utvärderas innan ytterligare reglering införs. Skulle man på EU-nivå, efter en sådan utvärdering, finna behov av ytterligare åtgärder, kan en rapporteringsmodell

liknande den som nyligen införts i Sverige övervägas. Den svenska modellen kräver att stora företag rapporterar och offentliggör sina betalningstider till underleverantörer, vilket kan antas få en självreglerande roll i frågan om betalningstider.

Sammanfattningsvis är Svenskt Näringsliv starkt kritisk till EU-kommissionens förslag om en 30-dagarsgräns för betalningar mellan näringsidkare och anser att detta inte bör genomföras. Förslaget står i konflikt med de grundläggande EU-rättsliga principerna om subsidiaritet och proportionalitet och innebär också ett allvarligt ingrepp i avtalsfriheten. Syftet med förslaget är att skapa rättvisare förhållanden för småföretag men riskerar i stället, bl.a. genom att begränsa företagets flexibilitet och anpassningsförmåga, att få allvarliga negativa konsekvenser inte bara för just småföretag, utan för företag av alla storlekar. Förslaget riskerar vidare att leda till både ökade finansiella och administrativa bördor för företag inom EU och skapar en konkurrensnackdel i jämförelse med internationella aktörer. Detta underminerar europeiska företags effektivitet på den globala marknaden och stör etablerade affärsmönster. Det är påkallat att noga överväga dessa konsekvenser när för- och nackdelar med den föreslagna regleringen utvärderas. En sådan holistisk konsekvensanalys saknas i detta fall.

2. Förslaget om begränsning i möjligheten att avtala om undersökningstid

Svenskt Näringsliv är kritisk till EU-kommissionens förslag om att begränsa rätten för köpare och leverantörer att avtala om förfaranden för godkännande eller kontroll av en vara eller tjänst, liksom längden på dessa förfaranden.

Enligt kommissionens förslag ska sådana undersökningsförfaranden "i undantagsfall [få] föreskrivas i nationell lag endast om detta är absolut nödvändigt på grund av varornas eller tjänsternas särskilda karaktär". Med hänvisning till det redan anförda i fråga om mångfalden av branscher och företag inom den Europeiska unionen, ser Svenskt Näringsliv det som uppenbart svårt, för att inte säga omöjligt, för lagstiftaren att försöka peka ut vilka varor eller tjänster som rimligen bör kunna bli föremål för ett sådant undersökningsförfarande. Det är uppenbart att frågan huruvida ett undersökningsförfarande bör gälla i en viss avtalsrelation bäst besvaras av de avtalande parterna och med hänsyn till den specifika varan eller tjänsten i fråga.

Även vad gäller undersökningstidens längd delar EU-kommissionens förslag många av de problem som belysts i förhållande till förslaget rörande betalningstider. Att begränsa företagets möjlighet att avtala om en längre undersökningstid än 30 dagar kommer omöjligt att passa alla företag och affärsrelationer. Förslaget skulle på ett negativt sätt begränsa företagets flexibilitet i en enskild avtalsrelation och deras möjlighet att anpassa sig till lands-, bransch- och marknadsspecifika förhållanden, vilket riskerar att försämra företagets internationella konkurrenskraft.

Inom exempelvis bygg- och tillverkningsindustrin, där produkter ofta kräver rigorösa tester och noggrann granskning till säkerställande av att de möter både säkerhetsstandarder och kvalitetskriterier, kan en reglering som inte medger flexibilitet i detta avseende antas få särskilt negativa konsekvenser. I samband med stora projekt eller avancerade produkter, där en fullständig och grundlig granskning är avgörande för att förhindra framtida problem, såsom felaktiga konstruktioner eller produktionsdefekter, kan en undersökningstid om 30 dagar ofta vara otillräcklig.

Dessutom medför EU-kommissionens förslag om att undersökningstiden alltid måste formaliseras i ett skriftligt avtal en ökad administrativ börda för de många företag vars affärsrelationer i detta avseende tidigare baserats på formlösa överenskommelser, sedvänja, handelsbruk och praxis. Att genomföra dessa justeringar kommer inte bara att vara tidskrävande, utan kan också leda till juridiska komplikationer och ökade kostnader, vilket kan vara särskilt påfrestande för små och medelstora företag.

Sammanfattningsvis anser Svenskt Näringsliv att EU-kommissionens förslag också i denna del utgör ett oproportionerligt ingrepp i avtalsfriheten och som missar att erkänna den flexibilitet som är nödvändig för att företag ska kunna verka optimalt inom sina specifika sektorer.

3. Förslaget om begränsning i möjligheten att avtala om dröjsmålsränta

Svenskt Näringsliv är kritisk till EU-kommissionens förslag om att begränsa företagens möjlighet att avtala om vilken dröjsmålsränta som ska gälla i en avtalsrelation. Många av de problematiska aspekter som lyfts fram i förhållande till ovan behandlade förslag gör sig gällande även här och vi anser också detta förslag utgöra ett oproportionerligt ingrepp i avtalsfriheten.

En inskränkning av företagens möjlighet att avtala om räntesats för dröjsmålsränta underminerar den flexibilitet och anpassningsförmåga som är nödvändig för att effektivt bedriva affärsverksamhet i en dynamisk och global ekonomi. Ett regelverk som begränsar företagens utrymme att förhandla fram räntevillkor som med beaktande av samtliga övriga avtalsvillkor passar den specifika affärsrelationen bäst, riskerar att leda till mindre optimala affärsuppgörelser och en minskning av företagens totala konkurrenskraft. För små och medelstora företag, vilka särskilt behöver anpassa sina avtalsvillkor efter egna ekonomiska förutsättningar och marknadsutmaningar, kan dessa begränsningar vara extra kännbara. Begränsningarna som förslaget medför riskerar att undergräva inte minst dessa företags förmåga att anpassa sina affärsmodeller, vilket kan leda till försämrad konkurrenskraft och svårigheter att upprätthålla en hållbar affärsverksamhet. Det är Svenskt Näringslivs bestämda uppfattning att en affärsmiljö där företag har möjlighet att skraddarsy sina avtal utifrån det enskilda fallet, och har frihet att ingå avtal med villkor som motsvarar deras behov, är avgörande för att främja en sund och konkurrenskraftig marknad.

4. Förslaget om inrättande av verkställighetsmyndigheter

Svenskt Näringsliv är kritisk till EU-kommissionens förslag om inrättande av verkställighetsmyndigheter i varje medlemsstat för att övervaka efterlevnaden av den föreslagna förordningen. Förslaget skulle medföra en betungande ekonomisk och administrativ börda, inte bara för företagen utan också för medlemsstaternas ekonomier och i förlängningen för skattebetalarna.

Inrättandet och underhållet av sådana nya myndigheter kräver inte bara initiala investeringar i medlemsstaterna för etablering av dem, utan också löpande utgifter för personal, utbildning, teknik och infrastruktur. Detta kan vara en betydande utmaning för medlemsstaterna och för de medlemsstater som redan har befintliga strukturer och mekanismer för att hantera sena betalningar kan förslaget leda till redundans och dubbelarbete. Dessa kostnader kommer oundvikligen att belasta de offentliga finanserna, vilket kan innebära högre skatter eller omfördelning av resurser från andra viktiga offentliga tjänster.

Vidare kan antas att företag kommer att påverkas av den ökade byråkrati och de administrativa bördor som kommer att följa med det övervakningsarbete som verkställighetsmyndigheterna ska bedriva gentemot företagen. Detta skulle kunna ha en negativ inverkan på företagets tillväxt och i förlängningen den bredare ekonomin, vilket ytterligare förvärrar den ekonomiska belastningen på medlemsstaterna och skattebetalarna.

Med hänsyn till hur vagt formulerad förslaget är i fråga om hur myndigheternas arbete och övervakning enligt den nya förordningen ska utföras, och med beaktande av de olika juridiska och administrativa traditioner som råder i medlemsländerna, är det uppenbart att det mellan olika medlemsländer kommer att uppstå inkonsekvens i dessa avseenden. Denna inkonsekvens kan sannolikt ha en negativ inverkan på företag som bedriver verksamhet över gränserna. Det är sannolikt att de kommer att möta utmaningar när de försöker följa regelverket i olika länder, vilket kan leda till ökad osäkerhet och komplexitet i deras verksamhet. Företag kan tvingas anpassa sig till olika tolkningar och tillämpningar av regelverket i olika medlemsstater, vilket kan öka deras administrativa bördor och kostnader. Denna osäkerhet och variation kan avskräcka företag från att investera eller expandera i vissa länder, vilket i sin tur kan påverka den ekonomiska tillväxten och skatteintäkterna negativt.

Sammanfattningsvis utgör EU-kommissionens förslag i denna del en risk för ekonomiska och administrativa bördor för företagen samt för medlemsstaterna och deras skattebetalare. Det är viktigt att noggrant överväga dessa konsekvenser och söka efter lösningar som bättre balanserar behovet av att säkerställa rättvisa betalningar med undvikandet av överdriven byråkrati och kostnader.

5. Sammanfattning

I förhållande till EU-kommissionens förslag om att begränsa näringsidkares möjlighet att själva bestämma villkoren för betalnings- och undersökningstider samt dröjsmålsränta är det Svenskt Näringslivs uppfattning att förslagen utgör oproportionerliga ingrepp i den avtalsfrihet som är grundläggande för EU:s inre marknad. Förslagen utgör modeller som inte är rimligt anpassade för alla företag och som riskerar att skada europeiska företags flexibilitet och anpassningsförmåga, och därmed deras - och unionens - ekonomiska effektivitet och konkurrenskraft.

Vidare anser Svenskt Näringsliv att EU-kommissionens förslag om att i varje medlemsstat inrätta särskilda verkställighetsmyndigheter för att övervaka efterlevnaden av nämnda begränsningar, skulle medföra oförsvarliga ekonomiska och administrativa bördor före både företag och medlemsstater.

Det är Svenskt Näringslivs uppfattning att EU-kommissionens förslag inte föregåtts av en tillräckligt holistisk konsekvensanalys.

Med vänliga hälsningar

SVENSKT NÄRINGSLIV
Företagsjuridik

Göran Grén

Elias Skog